

Programmabrochure

sTimul: zorg-ethisch lab vzw

Sint-Maartensplein 13 - 8560 MOORSELE

056/74 52 60

info@stimul.be

www.sTimul.be

Programmabrochure

Zorg maakt deel uit van het dagelijks leven. Zorgverleners kiezen ervoor om een deel van zichzelf en van hun leven te delen vanuit zorgende aandacht voor anderen. Met hun inzet kunnen zorgverleners aantonen dat wat mensen als 'goede zorg' ervaren centraal mag staan en dat iedere mens daarin een unieke stem heeft. Hier komen we de 'medemenselijkheid' en de 'menswaardigheid' van de zorg op het spoor. sTimul vindt het belangrijk dat deze twee waarden in de zorg zichtbaar worden om 'goede zorg' te kunnen realiseren. Het unieke van de mens en de relationele betrokkenheid willen we veel aandacht geven. sTimul bepleit dat er ondanks de huidige nadruk op het middel-doel denken in de zorg voldoende plaats kan blijven voor het waardedenken. Dat professionals in de zorg de juiste handelingen verrichten en deze ook goed doen, is noodzakelijk. Echter, dit dient gedragen te worden door de bewogenheid om mensen te ondersteunen die lijden en behoeftig zijn. Om het 'goede' te doen in de zorg is veel meer nodig dan het volgen van regels, voorschriften en protocollen.

Zorgethiek en presentie nemen de (zorg)relatie als vertrekpunt. Waar andere stromingen binnen de ethiek accent leggen op rechten en plichten, concentreert de zorgethiek zich op waarden die van belang zijn voor het in stand houden en laten floreren van (zorg)relaties, zoals betrokkenheid, afhankelijkheid, verantwoordelijkheid en zorgzaamheid. sTimul is een leerplaats voor wie geëngageerd is binnen de zorgsector. Zorgethiek en presentie benadering zijn de twee hoekstenen van onze basisvisie. Zorgethiek leidt tot een alerte diepmenselijke betrokkenheid in het zorgende werk. sTimul wil de reflectie over zorg stimuleren. Daar worden én zorgvrager én zorgverlener beter van. Met presentie benadering bedoelen we de warme betrokkenheid vanuit de zorgverlener naar de zorgvrager.

Hoewel zorgethiek en presentie vooral bekendheid genieten binnen de gezondheidszorg is het een misverstand te denken dat zij alleen voor die zorg bedoeld is. In feite richten zij zich op elk zorgend handelen, ook dat in de supermarkt en de fabriek. Want ook daar zorgen mensen voor elkaar en voor de dingen die zij maken of herstellen. Voor de zorgethiek is 'zorgen' een wezenlijk aspect van het mens-zijn.

sTimul ziet de zorgrelatie altijd als onderdeel van een netwerk. Een netwerk van verantwoordelijkheden. Dan gaat het niet alleen om de verantwoordelijkheden van de zorgvrager en zorgverlener ten opzichte van elkaar, maar ook om de verantwoordelijkheden van alle anderen die op een of andere manier met die zorgrelatie te maken hebben: die van de collega's, de familie, de voorziening, artsen en andere dienstverleners. Met andere woorden: voor de zorgethiek is de context heel belangrijk.

sTimul wil dat de ethiek van de tussenmenselijke verhoudingen terug zichtbaar en vanzelfsprekend wordt. Om de zorg humaan te houden, moeten de relaties meer aandacht krijgen. Om dit te bereiken is het nodig dat het zorgsysteem, de zorgtaal en de zorgvisie zich hervormen en voortdurend laten bevragen vanuit zorgethische principes zoals 'aandacht', 'gedeelde verantwoordelijkheid', 'competentie' en 'wederkerigheid'.

Omdat we hierop willen inzetten, blijven we nadenken over activiteiten die de tussenmenselijke verhoudingen in de zorg kunnen inspireren en stimuleren. Daarom delen we graag met u ons uitgebreid vormingaanbod. Wij hopen dat wij van onze zorg om menselijke relaties in de zorgpraktijk te inspireren en te verdiepen ook uw zorg mogen maken. Dan wordt dit een gezamenlijke verantwoordelijkheid met 'goede zorg om de goede reden' als inzet en uitkomst.

Hartelijke groeten

Claude Vandevoorde
coördinator trainingcentrum sTimul

Inhoudopgave

Inleefsessies

Basiskader zorgethiek en presentie

- *Zorgethiek: fundamenten en perspectieven* 5
- *Goede zorg, even reflecteren* 5
- *Presentie, zorgzaam aanwezig zijn in de zorg* 6
- *Helpen kan, betuttelen niet* 6
- *Autonomie en kwetsbaarheid* 7
- *Ethiek op je bord* 7
- *Van spontane reactie naar beredeneerd reflexief gedrag* 8
- *Praat erover! Ethisch overleg in de praktijk* 8
- *Hygiënische zorgen: een ‘gedeelde verantwoordelijkheid’?* 9
- *Macht en onmacht in zorgrelaties* 9
- *Lijden aan de tijd! Perspectieven op tijdgebruik in de zorg* 10
- *Zelfbeschikkingsrecht bij ouderen: een ethisch standpunt* 10
- *Hoezo! U moet nu plassen?* 11
- *Vlugger verliefd, maar ik vergeet alleen op wie* 11
- *Gaan we het doen? Ethisch reflecteren over seksualiteitsbeleving bij ouderen* 12
- *Eigen(w)aardig. Dementie zorgethisch belicht* 12

Observatie en intervisie

- *Zorgobservaties ‘speuren naar presentie en zorgethisch handelen’* 13
- *Intervisie ‘het goede doen om de goede reden’* 13

Communicatie en goede zorg

- *De kunst van aanraking – initiatie* 14
- *Lastige zorgvragers of zorgvragers met een ‘last’* 14
- *Verbindende communicatie in de zorg* 15
- *Responsief omgaan met irritatie en boosheid* 15
- *Doe-dit-doe-dat...omgaan met claimend gedrag in de zorg* 16
- *Goede zorg voor levensvragen van ouderen* 16
- *Zorgrelaties ontwikkelen in een meerzijdige context* 17

Leiderschap en goede zorg

- *Lijden of leiden? Over het hoe en waarom van ethisch leiderschap* 18
- *De kracht van persoonlijk leiderschap* 18
- *Zorgethisch coach (leerweg)* 19

Teamontwikkeling en goede zorg

- *Beter samenwerken als team: de basis voor goede zorg* 20

Trajecten op maat 20

Inleefsessies: de motor van sTimul

De inleefsessies in sTimul behoren tot de meest innovatieve vorm van leren in de zorg. Ze vormen een fundamentele basis binnen de werking van sTimul omdat ze een exposure ervaring vooropstellen. Dit betekent zoveel als onderdompeling in een ander perspectief waardoor een perspectiefwissel kan ervaren worden. Deze wissel leidt tot meer aandacht voor 'goede zorg'. sTimul benadert de zorg in een kader van denken en doen, nadenken en beter doen. sTimul noemt zich een zorg-ethisch lab: het aanbod van sTimul wordt vanuit een ervaringsgerichte én wetenschappelijke invalshoek opgebouwd.

Een inleefsessie bestaat uit een tweedaagse met één overnachting ter plaatse, gevolgd door een terugkomnamiddag op een later tijdstip om alle bevindingen te overlopen. Er is een dubbele dimensie: zorgverleners uit het werkveld krijgen kans zich in te leven in de rol van zorgontvanger en studenten worden sTimul-zorgverleners. Een sessie biedt zorgverleners en studenten inzichten die verder gaan dan de technische vaardigheden. Het gaat er om de relatie tussen ontvanger en verlener in een ethisch perspectief te plaatsen en te groeien in het tot stand brengen van een zorgrelatie. In sTimul spreken we over 'goede zorg om de goede reden' of nog 'goed doen is niet gelijk aan het goede doen'.

- Een inleefsessie bestaat uit een tweedaagse met één overnachting ter plaatse, gevolgd door een terugkomnamiddag op een later tijdstip.
- Er is een dubbele dimensie:
  - Zorgverleners uit het werkveld krijgen kans zich in te leven in de rol van een zorgontvanger.
  - Studenten worden de sTimul-zorgverleners.

Een sessie biedt zorgverleners en studenten de mogelijkheid om inzichten op te doen die verder gaan dan de verfijning van technische vaardigheden. Het gaat er precies om de relatie tussen ontvanger en verlener in een ethisch perspectief te plaatsen en te groeien in het tot stand brengen van een zorgrelatie.

Een inleefsessie sluit altijd af met een intervisiegesprek. Dat is een gesprek tussen alle deelnemers, begeleiders en een ethisch deskundige. Zo worden de ervaringen geplaatst in een breder kader en worden ook werkpunten geformuleerd die vanaf de volgende werkdag concreet vertaald worden.

Planning & inschrijven

Wenst u zich in te schrijven als zorgontvanger voor een van onze inleefsessies. Bekijk dan op www.stimul.be de planning van onze inleefsessies en selecteer de datum waarvoor u zich wenst in te schrijven.

De kostprijs voor een tweedaagse inleefsessie bedraagt 420 € per persoon. Voor wie kan beroep doen op het Sociaal Fonds voor de Ouderenzorg is gratis deelname mogelijk.

Bekijk op www.stimul.be de praktische info van een inleefsessie.

codes: W= workshop; T= traject; O=opleiding; L= Lezing; I= intervisie

Basiskader zorgethiek en presentie

---

zorgethiek: fundamentele en perspectieven

Zorgethiek ('ethics of care') is een ethisch-filosofische stroming, die wil begrijpen hoe zorg in elkaar zit door op een bepaalde manier te kijken. Zij kijkt naar de samenleving en kiest daarbij 'zorg', en met name zorgrelaties en -structuren als venster. In de jaren '80 is zorgethiek opgekomen vanuit de feministische ethiek, waar aandacht ontstond voor zorg als structuur binnen gemeenschap. Het uitgangspunt van zorgethiek is de gedachte dat er in iedere vorm van zorg iets zit wat 'goed' is. Dat goede is meer dan 'nuttig', 'efficiënt' of aangenaam'. Het is moreel van aard: het heeft te maken met een goed leven, met en voor anderen, in rechtvaardige instituties. Zorgethiek kijkt naar zorg met een bijzondere aandacht voor: het unieke en specifieke van situaties, het feit dat zorgbetrekkingen altijd afhankelijkheid en asymmetrie met zich meebrengen, het gegeven dat mensen kwetsbaar zijn op grond van hun lichamelijke, het belang om in relatie te gaan staan met iemand die zorgafhankelijk is om te ontdekken wat goed is voor hem of haar.

In deze lezing worden de fundamentele basisinzichten van de zorgethiek toegelicht aan de hand van voorbeelden uit de praktijk van alledag.

Doelgroep: medewerkers uit de zorgsector
Werkvormen: lezing gekoppeld aan uitwisseling
Docent: ethicus en educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 3u
Maximum aantal deelnemers: 45>
Prijs: 400 euro
Code: L14/B/1

goede zorg, even reflecteren?

Goede zorg vraagt naar de kunst van ethische reflectie. Want goede zorg heeft met waarden van doen, die van anderen en die van jezelf. En precies dat maakt goede zorg niet vanzelfsprekend. Deze workshop benadrukt het belang van reflectie vanuit praktijkervaringen en casusmateriaal. Goede zorg wordt gekenmerkt door kwetsbaarheid van zowel de zorgontvanger als de zorgverlener. Het gedrag van zorgontvangers speelt een cruciale rol van het welbevinden in een zorgrelatie. Omgaan met die kwetsbaarheid is een centraal thema. Via vraagstelling komen tot de essentie van de zorg met als doel een relatie durven (willen) aangaan met de zorgontvanger vormt de kern van deze workshop.

Doelgroep: alle medewerkers uit de zorgsector
Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 3 uur
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 400€
Code: W14/B/2

presentie, zorgzaam aanwezig zijn in de zorg

De presentietheorie van Andries Baart blijkt een waardevolle zorgvisie te zijn in de 'kwetsbare' zorgrelatie. Via een zogethische inleiding komen tot de essentie van zorg. De kenmerken van presentie worden gepresenteerd met voorbeelden uit de praktijk. Presentie is geen lieve theorie. Het is een praktijk waarbij de zorggever zich aandachtig en toegewijd op de ander betreft, zo leert zien wat er bij die ander op het spel staat -van verlangens tot angst- en die in aansluiting dáárbij gaat begrijpen wat er in de desbetreffende situatie gedaan zou kunnen worden en wie hij/zij daarbij voor de ander kan zijn. Wat gedaan kan worden, wordt dan ook gedaan. Een manier van doen, die slechts verwezenlijkt kan worden met gevoel voor subtiliteit, vakmanschap, met praktische wijsheid en liefdevolle trouw.

Doelgroep: medewerkers uit de zorgsector
Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 3 uur
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 400€
Code: W14/B/3

helpen kan, betuttelen niet

Ouderen zijn geen kinderen. Vaak handelen zorgverleners onbewust op een infantiliserende manier tegen de zorgontvangers. Het bewust worden van dit gedrag is een eerste stap, dit gedrag terug afleren is een tweede stap. Dit leren we aan in deze workshop. In deze workshop worden zorgverleners bewust gemaakt van hun taalgebruik en intonatie, het hanteren van verkleinwoorden en het tutoyeren. Infantiliserend taalgebruik komt nog te vaak voor. Zorgontvangers verlangen dat er op een duidelijke en respectvolle manier gecommuniceerd wordt

Doelgroep: medewerkers uit de zorgsector
Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 3 uur
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 400 euro
Code: W14/B/4

autonomie en kwetsbaarheid.

Van zodra iemand zorgafhankelijk wordt van anderen, wordt men zeer kwetsbaar. Als zorgverlener eerlijk leren omgaan met die kwetsbaarheid vraagt een ethische gevoeligheid. Het begrip autonomie is hierbij een belangrijke waarde die vanuit verschillende invalshoeken belicht wordt in deze workshop. De paradox is dat zorgontvangers vrij zijn om zelf dingen te doen en te kiezen maar te vaak afhankelijk zijn van anderen om ze te verwezenlijken. Deze workshop wil verkennen hoe de zorgontvanger kan worden ondersteund met maximale aandacht voor de zelfbeschikking of autonomie.

Doelgroep: medewerkers uit de zorgsector
Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 3 uur
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 400 euro
Code: W14/B/5

ethiek op je bord

Niet alleen weten wat je eet, maar vooral waarom en hoe je eet, krijgen in deze workshop de aandacht. De ethische houding van de zorgverlener maakt soms het verschil: een beker water aanbieden met aandacht en tijd krijgen om te drinken. Deze workshop schetst een zorgethisch kader voor het maaltijdgebeuren binnen ouderenzorg. Aan de hand van een rollenspel wordt ervaringsgericht gewerkt en bijkomende ethische reflecties besproken. Zich bewust worden van wat 'waardigheid' kan betekenen bij de maaltijdzorg staat hier centraal

Doelgroep: medewerkers uit de zorgsector die maaltijdzorg opnemen
Werkvormen: informatief gedeelte, gekoppeld aan exposure oefeningen, reflectie en feedback
Docent: educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 3 uur
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 400€
Code: W14/B/6

van spontane reactie naar beredeneerd reflexief gedrag

Onderzoek wijst uit dat zowel zorgethisch gedrag als de ethische reflectie daarop bemoeilijkt worden door het directe oordeel of de spontane reacties van de zorgverlener. Deze reacties worden onderbewust gestuurd en zijn dus zowat een miljoen keer sneller dan de reflecties. Dit betekent dat de 'reflectie-in-actie' als tussenstap tussen spontane reactie en zorghandeling vaak niet gebeurt. Goede zorg of waardigheidsondersteunende zorg vereist deze reflectie-in-actie onder de vorm van: 'voor welke zorghandeling kies ik om welke reden?' Gebeurt dit niet dan wordt vanuit eigen vooringenomenheid gehandeld in de zorg en kunnen we moeilijk spreken van goede zorg. sTimul zet een leerlijn uit om zorgverleners te bekwamen in de omgang met hun spontane impulsen, het ontwikkelen van de reflectie-in-actie om uiteindelijk ook door middel van intervisie de reflectie-op-actie te kunnen ontwikkelen. Bedoeling is dat zorgverleners in hun dagdagelijks handelen de juiste reflectiekaders kunnen ontwikkelen en implementeren om vanuit de praktijk de voortdurende vraag te stellen omtrent de motivaties van het eigen handelen: doe ik het goede om de goede reden en voor de juiste persoon?

Doelgroep: medewerkers uit de zorgsector
Werkvormen: informatief gedeelte, gekoppeld aan praktische oefeningen met feedback.
Docent: ethicus en educatief medewerker sTimul
Locatie: sTimul Moorsele
Duur: 2 dagen (2 X 6 uur)
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 175 euro/persoon
Code: O14/B/7

praat erover! ethisch overleg in de praktijk

In toenemende mate botsen zorgverleners op ethische dilemma's in de dagdagelijkse praktijk. Vaak wordt er onmiddellijk naar oplossingen gezocht zonder stil te staan bij de waarden die meespelen. Wat onderscheidt een ethisch overleg van een zorgoverleg? Hoe doe je dat? De workshop toont op video meer over wat, waarom en hoe. De deelnemers krijgen een zorgethische en personalistische overlegmethode aangereikt (Vanlaere & Gastmans, 2008), een methode die via concreet casusmateriaal wordt ingeoefend. Via een praktische methodiek met concreet casusmateriaal wordt er geoefend om ethisch overleg aan te leren.

Doelgroep: medewerkers uit de zorgsector
Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: ethicus en educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 3 uur
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 400 euro
Code: W14/B/8

Hygiënische zorgen: een 'gedeelde verantwoordelijkheid'?

Hygiënische zorg is een belangrijk onderdeel van de dagelijkse zorg. Hygiënische zorg raakt de zorgontvanger op een zeer intiem niveau van de zelfbeleving. Hierbij is het behoud van 'waardigheid' voortdurend in het geding. Schaamte en het gevoel van ontwaarding kunnen de hygiënische zorg kleuren wanneer de zorgverlener van deze delicate zorg geen gedeelde zorg maakt. Hoe kan je als zorgverlener op een responsieve wijze omgaan met de hygiënische zorg bij bewoners en patiënten. Hoe kan de nood aan waardigheid bij de zorgontvanger een gedeelde nood worden waarvoor ook de zorgverlener sensibel is. Reflecteren over de vraaggerichte of responsieve houding van zorgverleners naar bewoners/familie toe rond de hygiënische zorgen vormt de kern van deze workshop.

Doelgroep: medewerkers uit de zorgsector
Werkvormen: informatief gedeelte, audiovisueel materiaal, interactieve werkvormen en reflectie
Docent: educatief mede werker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 3 uur
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 400 euro
Code: W14/B/9

macht en onmacht in zorgrelaties

Macht is een complex fenomeen dat niet vreemd is aan de zorg. Macht is immers altijd een indicator van ongelijkheid in relaties. De deskundigheid- of expertmacht van de zorgverlener kan de zorgontvanger versterken in zijn fragiliteit. Hoe groter deze fragiliteit van de zorgvrager, des te groter het machtsverschil. Echter ook onmacht kan de zorgverlener te beurt vallen. De zorgontvanger kan ook macht uitoefenen op de zorgverlener waardoor deze laatste in de onmacht terechtkomt. Zorgontvangers kunnen bepaalde zorg weigeren - bijvoorbeeld weigering om te eten of gewassen te worden. Zorgverleners staan dus niet altijd aan de kant van de macht - ondanks hun deskundigheidsmacht - maar ook aan de kant van de machteloosheid. De aanwezigheid van macht in de zorg maakt dat de fundamentele zorgdynamiek verstoord geraakt, namelijk de dynamiek van erkenning. In deze workshop gaan we op zoek hoe de fundamentele zorgdynamiek opnieuw kan hersteld worden. We staan stil bij diverse vormen van gebruik en misbruik van macht aan zowel de kant van de zorgverlener als deze van de zorgontvanger.

Doelgroep: medewerkers uit de zorgsector
Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: ethicus en educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 3u
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 400 euro
Code: W14/B/10

lijden aan de tijd! perspectieven op tijdgebruik in de zorg

Het opnemen van zorg en verantwoordelijkheid voor de ander is synoniem voor het spenderen van tijd aan de ander. Maar... betekent dat dan niet meer tijdsdruk? Wat betekent 'ethisch' omgaan met de tijd? Hoe kunnen we 'goede zorg' bieden met de tijd die ons ter beschikking staat? Wat betekent 'aandacht' als deugd in de zorg die steeds meer kreunt onder tijdsdruk? In deze workshop staan we stil bij de noodzakelijke tijd nodig om een zorgrelatie aan te gaan met zorgontvangers. We zoeken hoe we 'traagheid' kunnen ontwikkelen als een levenskeuze die ook in de professionele zorg haar kwaliteiten biedt. Het gaat hier om de keuze voor ont-haasting, aandachtigheid en ontmoeting. We leren een onderscheid maken tussen kloktijd die we kunnen toe-eigenen door onthaasting, de innerlijk beleefde tijd die we kunnen toe-eigenen door vertraging en de tijdsbeleving van de zorgontvanger die we kunnen toe-eigenen door traagheid.

Doelgroep: medewerkers uit de zorgsector
Werkvormen: lezing gekoppeld aan uitwisseling
Docent: ethicus en educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 1u30
Maximum aantal deelnemers: 45>
Prijs: 250 euro
Code: L14/B/11

zelfbeschikkingsrecht bij ouderen. een ethisch standpunt

De ouderenzorg wordt vandaag de dag gekenmerkt door een toenemende complexiteit. Men denkt in dit verband spontaan aan de gevolgen van de vergrijzing en de algemene druk voor (steeds) meer efficiëntie en flexibiliteit binnen de gezondheidszorg. Daarenboven worden mensen die op één of andere manier bij de zorg voor ouderen betrokken zijn – als hulpverlener, vrijwilliger, beleidsverantwoordelijke of familie – met steeds moeilijkere problemen geconfronteerd. Binnen deze context is het ethisch verantwoord zorgen voor ouderen niet vanzelfsprekend. Meer zelfs, ethisch verantwoorde zorg voor ouderen staat onder druk. *Wat wij, zorgverleners, als goede zorg ervaren, stemt echter niet altijd overeen met wat de oudere of zijn omgeving als goede zorg ervaart. Uitspraken als 'ben ik zo oud moeten worden, om nu niet meer te mogen beslissen over mijn eigen doen en laten', 'ik mag toch zelf kiezen waar ik naar toe ga' klinken niet vreemd in de oren en doen ons nadenken over onze wijze van zorgverlening.* Het zelfbeschikkingsrecht plaatsen we in een relationele en aldus verbindende context en we staan stil bij verschillende interventies om respect en autonomie te ondersteunen.

Doelgroep: medewerkers uit de zorgsector
Werkvormen: lezing gekoppeld aan uitwisseling
Docent: ethicus en educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 1u30
Maximum aantal deelnemers: 45>
Prijs: 250 euro
Code: L14/B/12

hoezo! u moet nu plassen?

Het soms veelvuldig plassen van ouderen zorgt dikwijls voor irritatie bij zorgverleners. De oudere is maar net terug van het toilet en het belletje rinkelt opnieuw met als boodschap 'ik moet plassen' en het verzuchtende antwoord daaropvolgend 'hoezo! u moet nu plassen?'. Zorgverleners worden dikwijls op de meest ongelegen en onvoorspelbare wijze onderbroken in hun netjes geplande zorgschema's. Je zou het voor minder op je heupen krijgen. Hoewel het veelvuldig plassen een verschijnsel is eigen aan de lichamelijke veroudering en er probleemgerichte benaderingen bestaan die hieraan iets proberen te verhelpen, blijft het toch vaak een heikel punt. In deze workshop staan we niet stil bij probleemgerichte benaderingen maar wel bij de persoonsgerichte benadering. Hoe kunnen we de waardigheid van de oudere blijven respecteren door met aandacht en op responsieve wijze hiermee om te gaan? Hoe kunnen we de perspectiefwisseling maken door de beleving van de oudere met het plasprobleem ernstig te nemen? Hoe kunnen van de plaszorg bij de oudere ook onze zorg maken en uiteindelijk een gezamenlijke zorg?

Doelgroep: medewerkers uit de zorgsector die instaan voor hygiënische zorg
Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatief medewerker van sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 3 uur
Maximum aantal deelnemers: 18>
Prijs: 400 euro
Code: W14/B/13

vlugger verliefd, maar ik vergeet alleen op wie

Het bewaken van de emotionele, fysieke en seksuele veiligheid van de oudere persoon en deze persoon toch de ruimte te bieden voor de beleving van intimiteit en seksualiteit, vormt een ethische uitdaging voor zorgverleners. De workshop verheldert een aanpak om de ongewenste kant van seksualiteit stop te zetten en de gewenste seksualiteit ruimte te bieden. De workshop wil concreet vertrekken vanuit casussen die de deelnemers zelf meebrengen. Op basis van een casus zoeken we de ethische uitdaging waar zorgverleners komen voor te staan vanuit het afwegen van diverse waarden die aan de orde zijn. Aanzetten voor een ethisch beleid omtrent seksualiteit en intimiteit maakt deel uit van de leerroost.

Doelgroep: medewerkers uit de ouderenzorg
Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 3 uur
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 400 euro
Code: W14/B/14

gaan we het doen? ethisch reflecteren over seksualiteitsbeleving bij ouderen

Wanneer beschouw je seksueel gedrag onaangepast en hoe ga je als zorgverlener hier mee om? Kan een oudere bewoner in alle rust meer ruimte krijgen voor lichamelijke privacy en kan/mag dit wel? Hoe verloopt de communicatie hieromtrent? De workshop vertrekt van een aantal concrete voorbeelden om vanuit deze casus een praktisch-ethische visie aan te reiken. Samen kiest men één casus uit waarop het thema systematisch wordt geëxploreerd. Na deze brede verkenning van het thema aan de hand van een concrete casus, zoeken we precies de ethische uitdaging waarvoor de zorgomgeving komt te staan en aan welke waarden kan een aanpak verankerd worden? Vervolgens wordt met de deelnemers uitgestippeld hoe we die 'waardevolle' aanpak concreet kunnen maken.

Doelgroep: medewerkers uit de ouderenzorg
Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatieve medewerkers van sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 3 uur
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 400 euro
Code: W14/B/15

eigen(w)aardig. dementie zorgethisch belicht

Gemeten aan de norm van autonomie, een norm die wordt gedragen door het moderne ideaal van een zorgeloze gezondheid en een rimpelloos bestaan, verschijnt dementie – en elke vorm van zorgafhankelijkheid – als problematisch. In onze visie is waardigheid niet verbonden met het bezitten van bepaalde kwaliteiten of vermogens, maar wel verbonden met de relaties die we aangaan en die anderen aangaan met ons. Hoe kunnen we contact blijven zoeken met het leven zoals het geleefd wordt, niet alleen met het begrijpelijke maar ook met het raadselachtige. Wat betekent 'waardigheid' bij personen met dementie en hoe kunnen we deze waardigheid ondersteunen. Ethisch respect voor een dementerende persoon is respect voor de speciale waardigheid ervan, ook in zijn loutere lichamelijkeheid. Deze waardigheid maakt het individu tot persoon, ze maakt zijn karakteristieken tot persoonlijke karakteristieken.

Doelgroep: medewerkers uit de ouderenzorg
Werkvormen: lezing gekoppeld aan uitwisseling
Docent: ethicus en educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 1,5 uur
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 250 euro
Code: L14/B/16

Observatie en intervisie

---

zorgobservaties 'speuren naar presentie en zorgethisch handelen'

De zorgobservator is aanwezig gedurende 1 of 2 dagen op de afdeling en observeert vanuit een zorgethisch en presentiekader de attitudes en handelingen die zich ontwikkelen tussen zorgverlener en zorgontvanger, zorgverlener en familie maar ook tussen zorgverleners onderling. Dit observatiekader maakt een onderscheid tussen 'doe ik het goed?' en 'doe ik het goede'. Hierbij wordt gefocust op 'goede zorg om de goede reden'. Hierbij wordt de focus gelegd op het ontwikkelen van de zorgrelatie en de wijze waarop de zorgdialoog verloopt. De zorgobservator noteert nauwgezet de communicatie die zich ontwikkelt. Vooral de dimensies 'aandacht geven', 'wederkerigheid installeren', 'zorg geven' en 'responsiviteit ontvangen' worden nauwkeurig waargenomen. De observator speurt op deze wijze naar zorghandelingen waarbij de basiselementen van 'goede zorg' aanwezig zijn en deze waarbij de basiselementen zich verder kunnen ontwikkelen. Nadien verwerkt de observator alle bevindingen in een nauwgezet procesverslag. Na elke zorgobservatie wordt een teammoment voorzien om met alle teamleden te reflecteren op de bevindingen uit de zorgobservatie en groeipunten te implementeren.

Doelgroep: teams in de zorgsector
Werkvormen: observaties gekoppeld aan gezamenlijke reflectie
Observator: · educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 1 of 2 dagen (te bepalen in samenspraak)
Maximum aantal deelnemers: volledig team
Prijs: 900 euro
Code: T14/O/1

intervisie 'het goede doen om de goede reden'

Tijdens een intervisie worden casussen besproken tussen medewerkers van het team of een deel van het team. Het gaat om casussen waarbij 'goede zorg' of 'waardigheid' in het geding is. Elk teamlid kan op voorhand casussen verzamelen waar hij of zij meer worstelt en die te maken hebben met het thema 'goede zorg om de goede reden'. Onder leiding van de intervisor - een educatief medewerker van sTimul - wordt er vanuit een zorgethisch- en presentiekader gereflecteerd op de casussen. De bedoeling is om in consensus tot aanzetten te komen om met de specifieke casus of met gelijkaardige casussen in de toekomst te kunnen omgaan op een gepaste wijze.

Een intervisie kent volgende eigenschappen: er is sprake van collegiale ondersteuning; onderlinge advisering bij moeilijke situaties; een leergroep bestaande uit alle teamcollega's, een vastgestelde structuur; tot oplossingen en inzichten proberen te komen; een zelfsturend en op reflectie gericht leerproces.

Doelgroep: teams uit de zorgsector
Werkvorm: een cirkelgesprek volgens een bepaalde methodiek (aanbevolen 3x/jaar per team)
Facilitator: educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 2u30
Maximum aantal deelnemers: 15
Prijs: 400 euro
Code: T14/I/2

Communicatie en goede zorg

---

de kunst van aanraking - initiatie

In de zorgverlening worden zorgontvangers voortdurend 'aangeraakt' tijdens de meest uiteenlopende zorghandelingen (wassen, kleden, maaltijdzorg, animatie, revalidatie en momenten van diepmenselijke nabijheid). Deze workshop wil uitnodigen contact te maken met de eigen manier van aanraken en deze te verfijnen en verdiepen. In de oefeningen nemen we zowel de rol van geveer als van ontvanger in. Zo ervaar je wat aanraking kan betekenen voor jou en zal deze ervaring zich uitdrukken in je dagelijks handelen als zorgverlener; bij het wassen, de rug inwrijven, haar kammen, een schouderklopje geven. Maar ook bij onrust, angst, boosheid of andere emoties kunnen bepaalde zones van het lichaam aangeraakt of gemasseerd worden. In de kwaliteit van de aanraking wordt de essentie gecommuniceerd. Met de aanraking ontmoet je elkaar, zonder woorden. Iemand aanraken vanuit een professionele maar zorgende nabijheid en verrijnde aandacht creëert verbondenheid, erkenning en ondersteunt het innerlijk proces. Veiligheid, vertrouwen en verbondenheid vormen de basis van deze workshop.

Werkvormen: Korte uiteenzettingen, gekoppeld aan veel praktische oefeningen en reflectie.
Docent: educatief medewerker sTimul/lichaamsgericht therapeut
Locatie: sTimul Moorsele
Duur: 1 dag (6 uur)
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 100 €/persoon
Code: O14/C/1

lastige zorgvragers of zorgvragers met een 'last'

Hoe ga je om met patiënten, bewoners, families die zich verzetten? Iemand die tot vervelends toe om aandacht vraagt? Iemand die met een woedeuitbarsting zijn zin probeert door te drukken? Iemand die tegen je zegt: 'zo en niet anders!' Wat doe je met iemand die je voortdurend in de rede valt, die je beticht van onbetrouwbaarheid en incompetentie, die je met een schuldgevoel probeert op te zadelen, of die met allerlei vreselijke gevolgen dreigt als je niet akkoord gaat?

Vanuit hun intentie om goede zorg te bieden kan dergelijk gedrag door de zorgverlener als een persoonlijke aanval op de eigen professionaliteit worden ervaren. Dergelijke zorgvragers worden vlug als 'lastig' bestempeld. De kunst van een geslaagde aanpak is proberen de sfeer van confrontatie en negativiteit om te buigen in een sfeer van samenwerking. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan. In deze workshop baseren we ons op de inzichten uit de zorgdialoog. Deze biedt de nodige inzichten en vaardigheden om de lastige zorgvrager vanuit dialoog te bewegen tot een constructieve partner in de zorg.

Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatief medewerker sTimul
Locatie: ter plaatse in de voorziening
Duur: 1 dag (6 uur)
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 800 euro
Code: O14/C/2

verbindende communicatie in de zorg

Ben je op zoek naar meer kwaliteit in het contact met uzelf en met anderen (bewoners, families, collega's,...) en wil je niet in vaste patronen blijven zitten? Wil je op een constructieve wijze met zorgvragers leren praten over wat hen bezighoudt. Wil je presentie beoefenen en je afstemmen op de zorgvrager, ook wanneer je stress ervaart? Verbindende communicatie is een manier om als zorgverlener in contact te komen met wat er leeft in jezelf en in anderen met wie je een professionele zorgrelatie opbouwt (bewoners, families, collega's, leidinggevenden,...). Deze vorm van communicatie legt de basis voor goede zorg gebaseerd op 'het goede doen, op het goede moment en op de goede manier'. Het is een diepgaande manier om meer verbinding te creëren en minder vervreemding van elkaar, meer begrip en minder afstand. Het is een manier om communicatie tussen zorgverleners en zorgvragers te verbeteren, elkaar beter te begrijpen en verbinding op gevoelsniveau te maken.

Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatief medewerker sTimul
Duur: 1 dag (6 uur)
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 800 euro
Code: O14/C/3

responsief omgaan met irritatie en boosheid

Soms moet je in de zorg handelingen verrichten die tegen je eigen normen en waarden ingaan. Je moet zorgen voor mensen die je niet altijd even goed liggen. Je krijgt te maken met situaties die bij jou spanningen oproepen. Je voelt bij momenten boosheid tegenover wie op jou beroep doet. Je slikt deze in en doet verder. Maar op een gegeven moment lukt dit niet meer. Je wordt bitsig, kort van stof of zegt je dingen waar je later spijt van hebt. Op een zorgethische wijze kunnen omgaan met dergelijke gevoelens draagt bij aan goede zorg. Je kan leren om de gevoelens die onder je boosheid of irritatie schuilen met mededogen te benaderen om zo je innerlijke balans terug te vinden. Zo wordt het opnieuw mogelijk om op vreedzame en respectvolle wijze de dialoog met de ander aan te gaan. Dit thema is geschikt voor iedereen die op zoek is naar een invoelende dialoog met zichzelf en de ander. Voor hen die een innerlijke houding en een taalgebruik willen leren die het mogelijk maakt om ook in moeilijke gesprekken fair en coöperatief te blijven.

Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatief medewerker sTimul
Duur: 1 dag (6 uur)
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 800 euro
Cursuscode: O14/C/4

doe-dit-doe-dat... omgaan met claimend gedrag in de zorg

- Claimend gedrag vindt mogelijk een oorzaak in angst voor afhankelijkheid, angst voor verlies van waardigheid, angst om de controle over het eigen leven helemaal te verliezen. Deze angsten hangen samen met waarden als autonomie, waardigheid en verantwoordelijkheid. Claimend gedrag komt vaak voort uit **wie** men was en **hoe** men geworden is... Een interventiebenadering dient hier te worden aangevuld met een persoonsgerichte benadering. De interventiebenadering biedt de stilzwijgende veronderstelling dat alles op te lossen valt... Maar wat als dit niet het geval is? Hoe behouden we de zorgrelatie met dergelijke zorgontvangers zonder dat de afkeer en de kwaadheid ons overspoelen. Vanuit een zorgethisch kader en op basis van de presentietheorie gaan 'verder kijken, achter de handelingen, woorden en uitingen om te zoeken naar een verklaring binnen de eigenheid en gegevens van deze persoon. We zoeken naar een gepaste betrokkenheid die tegelijk de nodige grenzen binnenbrengt.

Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatief medewerker sTimul
Duur: 3 uur (6 uur)
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 400 euro
Cursuscode: W14/C/5

goede zorg voor levensvragen van ouderen

Vele ouderen worstelen met de zin van het leven dat nog voor hen ligt. Soms ook is het een worsteling met de betekenis van het geleefde leven. Als zorgverleners aandacht hebben voor levensvragen en hierover contact kunnen maken, voelen ouderen zich beter gezien en gehoord. Levensvragen zijn uitingen van diepe emoties en raken de ziel van de mens. Echter, soms worden de levensvragen door de zorgverlener niet juist ontvangen. Diverse stoorzenders kunnen de juiste inschatting van levensvragen en de uiting van emoties onmogelijk maken. Storende emoties bij de zorgverlener - omwille van bepaald gedrag bij de zorgontvanger dat deze emoties oproept-verhindert zorgverleners om de diepere boodschap achter het gedrag te beluisteren. Aan de hand van thema's zoals traagheid, antipathie, middelmatigheid, hypocrisie, woede en ongehoorzaamheid wil deze workshop aanzetten om de aandacht voor levensvragen van ouderen te stimuleren. Naast een verkenning van wat wordt begrepen onder levensvragen worden belemmerende factoren om diepgaand te luisteren grondig verkend en worden ook tips aangereikt om met levensvragen van ouderen (en hun familieleden) om te gaan.

Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatief medewerker sTimul
Duur: 1 dag (6 uur)
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 800 euro
Cursuscode: O14/C/5

zorgrelaties ontwikkelen in een meerzijdige context

Goede zorg is het resultaat van dialoog tussen verschillende betrokkenen. In de afstemming rond goede zorg is het belangrijk de verantwoordelijkheidsbestedingen van alle betrokkenen in kaart te brengen. De zorgpraktijk kan worden opgevat als een verantwoordelijkheidspraktijk waarin verschillende betrokkenen verantwoordelijkheid jegens elkaar en zichzelf dragen in een proces van reageren op kwetsbaarheid (Walker, 2008). Goede zorg is nooit op voorhand gegeven maar het resultaat van een proces van beraadslaging en onderhandeling tussen de verschillende betrokkenen die allemaal onderscheiden machtsposities innemen. Goede zorg ondersteunt de waardigheid van degene die de zorg ontvangt als degene die de zorg verleent maar ontwikkelt tegelijk ook waarderende aandacht voor het relationeel netwerk rond de zorgontvanger (familie, vrienden, artsen,...). Goede zorg houdt rekening met wat aan waarden, opvattingen en belangen in het geding is bij de zorgontvanger en de context waarin hij of zij leeft. Met onderhandelde zorg willen we vanuit sTimul aandacht schenken aan het relationele netwerk van bewoners en hun sociale noden. Door oog te hebben voor dit sociale netwerk kan er worden gewerkt aan een zorgethiek van 'gedeelde verantwoordelijkheid' en 'wederkerigheid' in de zorg.

sTimul biedt verschillende mogelijkheden om ofwel (a) **kennis te maken** met het concept onderhandelde zorg ofwel een (b) **volledig beleid**, inclusief training van medewerkers, te ontwikkelen vanuit de principes van onderhandelde zorg.

Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen

Docent: ethicus en educatief medewerker sTimul

Duur: (a) kennismaking 1 dag (6 uur);

maximum aantal deelnemers: 18

Prijs: 800 euro

(b) volledig traject in de voorziening: op maat en na verkennend gesprek

Cursuscode: O14/C/6

Leiderschap en goede zorg

---

lijden of leiden? Over het hoe en waarom van ethisch leiderschap

Leidinggevend in de zorg maken het verschil. Ook vanuit ethisch oogpunt heeft de leidinggevende een grote betekenis. Hoe je jezelf als leidinggevende ethisch laat uitdagen, bepaalt voor een groot deel de cultuur van waardigheid op de afdeling. Gaat het om machteloos toezien en lijden? Of gaat het om leiden in kwetsbare en verbindende kracht. De workshop biedt een model om als leidinggevende op een authentieke, zorgende en professionele wijze je te verbinden met de organisatie doelstellingen, uw beleid, uw medewerkers en uw zorgontvangers. Leren observeren, in vraag stellen en het toegankelijk maken van kennis... vormt de start.

Doelgroep: leidinggevend in de zorgsector
Werkvormen: informatief gedeelte, afgewisseld met interactieve werkvormen
Docent: educatief medewerker sTimul met leidinggevende expertise
Duur: volle dag
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 400 euro
Code: W14/L/1

de kracht van persoonlijk leiderschap

Centrale vraagstukken in de leergang Persoonlijk Leiderschap zijn: hoe inspireer ik mijn medewerkers om steeds betere resultaten te halen, hoe verkrijg ik een cultuur waarin we streven naar een steeds meer betere zorg of dienstverlening. De centrale vragen die beantwoord worden in deze leergang zijn: wat voor leidinggevende ben ik en hoe haal zo goed mogelijk het aanwezige potentieel uit de professionele zorgverleners. Het programma is een intensieve leergang en bestaat uit een combinatie van inspiratiebijeenkomsten, individuele activiteiten en intervisie. Naast kennisoverdracht is er aandacht voor het uitproberen en inoefenen van gedrag. Deelnemers stellen tijdens de leergang een Persoonlijk Ontwikkelplan op. Deelnemers komen niet om (nog meer) managementvaardigheden aan te leren, maar willen werken aan hun persoonlijke ontwikkeling om een krachtiger leidinggevende te worden.

Doelgroep: leidinggevend die direct leiding geven aan medewerkers.
Werkvormen: de leergang is gebaseerd op het leiderschapsprofiel dat is ontwikkeld door sTimul en kent zeven thema's: resultaat halen, richting wijzen, missie delen, verbinden, persoonlijkheid ontwikkelen, speelruimte creëren, moed tonen
Docenten: diverse educatieve medewerkers sTimul Moorsele en Terneuzen met sterke leidinggevende expertise
Duur: 1 jaar
Tijdsinvestering: circa 1,5 dag per maand, exclusief voorbereiding en huiswerk
Maximum aantal deelnemers: 18
Prijs: 2000 euro, inclusief studiemateriaal
Inschrijving: voor informatie en vragen kunt u contact opnemen met sTimul
Code: O14/L/2

zorgethisch coach (leerweg)

Deze leerweg leidt tot het certificaat van zorgethisch coach. De jaaropleiding bestaat uit diverse exposure ervaringen (onderdompeling in het profiel van patiënt/bewoner), reflecties op de exposure beleving, basistheorieën zorgethiek en presentie, toepassing van deze theorieën op diverse zorgthema's (autonomie, privacy, tijdsbeleving, zorgdialoog, infantilisering, etikettering, mobiliteit, hygiëne, voeding,...), de organisatie van moreel beraad, aanleren van coachingvaardigheden en een paper als eindwerk.

Het is de taak van de zorgethische coach een draagvlak te creëren in de voorziening zodoende zorgethiek en presentie te implementeren in alle facetten van de zorg en het zorgprofiel van alle medewerkers. De zorgethisch coach stimuleert ook de zorgethische reflectie door middel van het opzetten van individuele leermomenten en intervisie in de eigen voorziening. De zorgethische coaches in voorzieningen zijn personen die vanuit hun functie voldoende draagvlak kunnen creëren. Dit kunnen ook interne stagebegeleiders/inscholingsverantwoordelijken zijn met de verantwoordelijkheid om stagiaires en nieuwe medewerkers te begeleiden.

Doelgroep: sleutelfiguren in zorgvoorzieningen die een verbindende functie uitoefenen tussen het beleid en de dagelijkse zorgpraktijk.

Werkvormen: ervaringsgericht ervaren en leren, reflectieopdrachten, groepswork, theoretische uiteenzettingen, coachingvaardigheden, persoonlijk werk

Docent: ethici en educatieve medewerkers sTimul

Duur: 1 jaar

Tijdsinvestering: circa 1,5 dag per maand, exclusief voorbereiding en huiswerk

Maximum aantal deelnemers: 18

Prijs: 1500 euro, inclusief studiemateriaal

Inschrijving: voor informatie en vragen kunt u contact opnemen met sTimul

Code: O4/L/3

Teamontwikkeling en goede zorg

---

beter samenwerken als team: de basis voor goede zorg

sTimul heeft een aanbod voor zorgteams waarbij grondige reflectie op werkwijze en interactie nodig is. Vanuit een diepgaande dialoog die zich baseert op het 'goede' dat er is, ontvouwt zich een procesbegeleiding om helder te zien waar bijsturing nodig is. Dergelijke proces zet ook in op het onderling begrip bij teamleden door inzichtelijke communicatie op een rechtstreekse wijze mogelijk te maken. Een belangrijk resultaat is het ontstaan van ruimte voor persoonlijke verschillen, het samen gebruik leren maken hiervan op een positieve manier. De presentietheorie vormt de handelingsdynamiek tijdens dit proces. De gespreksvoering baseert zich op deze fundamenteën en heeft een waardigheidsondersteunende functie ten aanzien van het team.

Wij kiezen hierbij voor een evidence based transformatieve en oplossingsgerichte aanpak die gericht is op veranderingen van zowel interpersoonlijke als structurele aard. Vanuit deze oplossingsgerichte aanpak slagen we erin binnen beperkte tijd vooruitgang te boeken met voldoening bij de deelnemers. Dit proces resulteert in een duidelijke blauwdruk van het team en concrete actieplannen om te implementeren.

Werkvormen:

- 1 werkdag met volledig team (ev. te spreiden over 2 halve dagen)
- Exacte formule te bespreken na intakegesprek
- Naargelang de aard van de vraag kan een voorafgaand gesprek met de medewerkers nodig zijn.

Begeleider: teamfacilitator van sTimul

Duur: 1 dag (7 uur)

Maximum aantal deelnemers: 25

Prijs: 1000 euro

Cursuscode: O14/T/1

Trajecten op maat

Vraaggestuurd werken is voor sTimul telkens het uitgangspunt om programma's te ontwikkelen. Al onze workshops en bestaande trajecten zijn ontstaan vanuit concrete noden uit de zorgsector. Wanneer u vanuit een concrete nood rond 'goede zorg' graag een opleiding ontwikkelt of een organisatorisch proces wil opstarten, kan u met sTimul contact nemen. Samen bespreken we uw vraag en bekijken we op sTimul in een gepast antwoord kan voorzien.

Voor trajecten op maat kan u best rechtstreeks contact nemen met sTimul via info@stimul.be of 056 74 52 60.